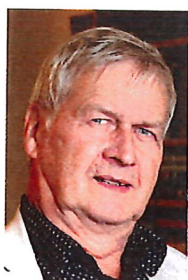
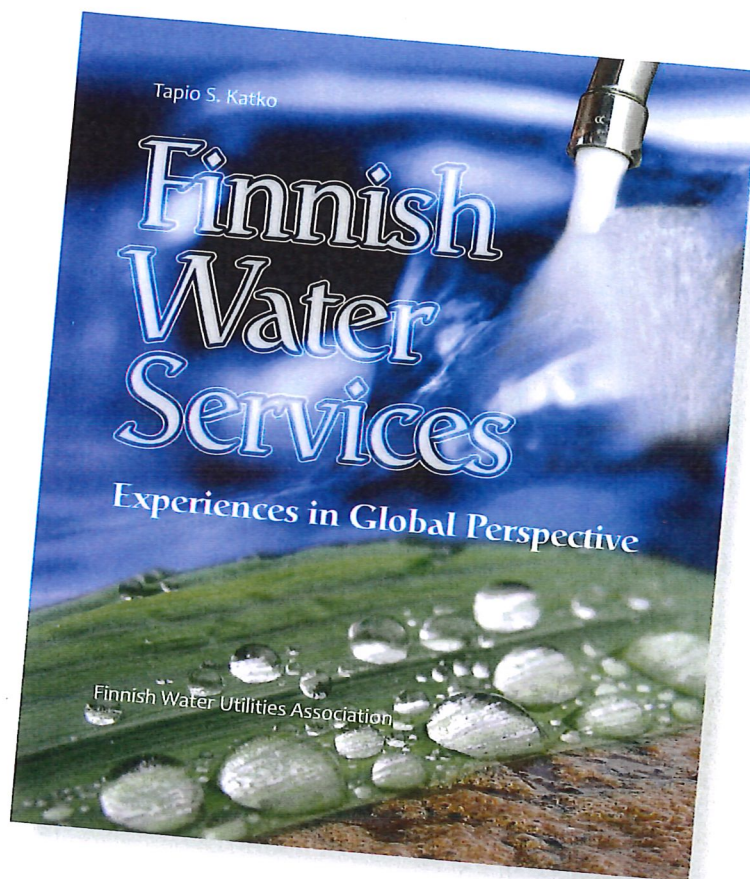

Vesi tulee hanasta ja sähkö töpselistä?

Tapio S. Katkon englanninkielinen teos *"Finnish Water Services - Experiences in Global Perspective"* on laaja kooste suomalaisesta vesihuollosta, sen vaiheista, oleellisista piirteistä ja kehityksestä historian, nykyisyyden ja tulevaisuuden näkökulmasta. Koko ajan mukana on myös kansainvälinen näkökulma.

PERTTI SEUNA
professori
EWA:n presidentti
2011-2013

Kirjoittaja on osuvasti todennut, ”jotta tiedetään, minne tulevaisuudessa ollaan menossa, on ehdottomasti tiedettävä, mistä ollaan tulossa ja missä ollaan nyt”. Tai kuten kirjassa siteerataan Winston Churchillia: *”The farther backward you can look, the farther forward you are likely to see”*. Teos ulottuukin 150 vuoden ajalle antaen näin todella pitkän perspektiivin kehitykseen ja siten myös hyvän pohjan tulevaisuuden arvioimiseen. Kirjassa teknisten faktojen lisäksi sosiaalinen ja yhteiskunnallinen aspekti ovat vahvasti mukana. Yhteiskunnallisten näkökohtien yhdistäminen teknisten kysymysten kanssa onkin yksi teoksen suurista ansioista.

Nyt julkaistu englanninkielinen teos pohjautuu saman tekijän vuonna 2013 julkaistuun suomenkieliseen

tietokirjaan ”Hanaa! Suomen vesihuolto – kehitys ja yhteiskunnallinen merkitys”. Hyvien vesikäytäntöjen ja vesiosaamisen tarve on maailmanlaajuisesti suuri: onhan valtaosa maailman jätevesistä vielä vailla mitään puhdistusta ja turvallinen juomavesikin puuttuu osalta maapallon väestöstä. Turvallisen veden puutteen ja vesiperäisten sairauksien vuoksi maailmassa menehtyy vielä nykyäänkin useita miljoonia lapsia vuodessa. Toisaalta Suomen vesihuoltopalvelut ovat varsin korkealla tasolla ja vesiosaamisen kansainvälinen vienti voisikin olla yksi Suomen mahdollisista tulevaisuuden vienti- ja koulutusaloista. Tämä mahdollisuus on tiedostettu myös valtionhallinnon tasolla, lisää panostuksia käytännön toimintaan kuitenkin kaivataan. Katkon tuore kirja on erinomainen perusteos vesiviennin tehostamisessa ja sen suunnittelussa.

Itse kirja jakaantuu neljään pääosaan:

Osa 1: Vesihuollon ongelmat, ratkaisut ja teknologinen kehitys

Osa 2: Vesihuollon toiminta ja talous

Osa 3: Vesihuollon institutionaalinen kehittäminen

Osa 4: Vesihuollon yhteiskunnallinen merkitys ja tulevaisuus

Teoksessa on yhteensä 19 varsinaista lukua, joissa kussakin on yksi nosto keskeisestä viestistä. Näistä esimerkkinä mainittakoon luvusta 10.2: ”*No organizational form as such can hardly solve the biggest challenges of water services: very low investment in rehabilitation, and far too little input in R&D*”.

Kirjassa on identifioitu joukko periaatteita ja samankaltaisuuksia, jotka pätevät vesihuoltopalveluihin Suomen lisäksi maailmanlaajuisestikin. Tällaisia ovat

- olosuhteisiin oikealla tavalla suhteutettu palveluiden hinnoittelu
- institutionaaliset järjestelyt, joissa eri toimijoiden roolit tukevat toisiaan
- hyvän hallinnon yleiset periaatteet, mukaan lukien korruption vastainen taistelu
- pitkän aikavälin vahva ajattelu
- systeemien oikea johtaminen.

Kuluttajan kannalta erityisen mielenkiintoinen on hinnoittelu, ja siihen liittyvä yhteiskunta vs. yksityinen – asetelma. Suomessa vesihuoltopalvelut ovat pääsääntöisesti kaupunkien ja kuntien hoitamia, ja usein näillä palveluilla katetaan myös muuta kunnan tai kaupungin toimintaa. Toisaalta vesihuoltopalveluiden yksityistäminen on joissakin tapauksissa tuottanut yllättäviä hinnannousuja palveluille myöhemmässä vaiheessa. Yksiselitteistä vastausta vaihtoehtojen paremmuudesta tuskin on löydettävissä, mutta elintärkeänä peruspalveluna yhteiskunnalle viime kädessä kuuluvaa vastuuta ei voitane välttää, kuten kirjassakin annetaan ymmärtää.

Kirjassa tuodaan esille monia suomalaisten vesihuoltopalvelujen vahvuuksia. Eräs niistä käy ilmi jo termistä vesihuolto. Veden hankinta ja viemärointi

kulkevat Suomessa tavallisesti käsi kädessä; näin ei ole kovinkaan yleisesti, ja koko yhteinen termi vesihuolto puuttuu kokonaan useista kielistä. Institutionaalinen monimuotoisuus antaa järkeviä edellytyksiä onnistuneille hallinnollisille ratkaisuille erilaisissa toimintaympäristöissä. Suomen kaltaisessa, pinta-alaltaan laajassa maassa, jossa asutus on verraten hajallaan, tarvitaan esimerkiksi pienimuotoisempia yksilöllisiä vesiosuuskunnan tapaisia ratkaisuja suurten asutuskeskusten keskitettyjen ratkaisujen ohella. Kansainvälistä näkökulmaa ajatellen tämä monimuotoisuus on vahvuus erityisesti ajatellen kehittyvien maiden vesihuoltopalvelujen kehittämistä ja Suomen valmiutta osallistua siihen. Tässä suhteessa hyviä kokemuksia ja hyvää palautetta on kirjaan koottu Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön kohdemaista Afrikassa ja Aasiassa: Egyptistä, Etiopiasta, Keniasta, Nepalista, Sri Lankasta, Tansaniasta ja Vietnamista. Tietä hyvin esimerkkeihin on epäilemättä silottanut kehitysmaiden vesialan opiskelijoille ja insinööreille suunnattu kansainvälinen kurssitoiminta, jota Tampereen teknillisessä yliopistossa (aiemmin teknillinen korkeakoulu) harjoitettiin runsaasti jo professori Matti Viitasaaren johdolla. Useat siellä aikanaan opiskelijoina olleet ovat kohonneet kotimaahan palattuaan merkittäviksi päättäviksi. Teokseen on pyydetty myös reflektiot seitsemältä asiantuntijalta eri puolilta maailmaa.

Vesihuollon suuriksi haasteiksi kirjassa nostetaan sekä Suomessa että maailmanlaajuisestikin alan infrastruktuurin heikkeneminen. Pääasiassa kyse on vesihuoltoverkkojen kunnosta ja sen rapautumisesta ajan mittaan, mutta monissa maissa myös henkilöresursseista. Eräänä yhteiskunnan tärkeimmistä peruspalveluista sen toimivuuden tulisi olla varmaa kaikissa oloissa. Poliittista ja ammatillista tahtoa kuitenkin vaaditaan niin vesihuollon kuin muidenkin yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta tärkeimpien peruspalveluiden turvaamiseksi. Silloin vesi tulee hanasta ja sähkö töpselistä.

Tapio Katkon teos ”*Finnish Water Services – Experiences in Global Perspective*” on mainio tietolähde kansalliseen ja kansainväliseen vesihuoltoon, sen historiaan, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Nelivärisen ja kolmipalstaisen kirjan ulkoasu on näyttävä, kuvitus on runsas, monipuolinen ja tasokas. Graafit luovat selkeyttä ja helppolukuisuutta. Kirja toimiikin paitsi tietokirjana alan ammattilaisille ja vesihuoltopalveluista kiinnostuneille, erittäin hyvin myös lahjakirjana. Kunkin luvun alussa on lyhyt tiivistelmä keskeisestä sisällöstä. Satavuotiaan itsenäisen Suomen vesiosaamisen esittelijänä teos on erinomainen käyntikortti. ♣